

Voorzet tot eerste inhoudelijke discussie met betrekking tot het Educatieproject Nederlands *Slavernijverleden*.

*Uitgesproken op 2 oktober 2000 door mevrouw drs. Barryl A. Biekman
Voorzitter van de Stichting Nationaal Monument Nederlands Slavernijverleden
(Landelijk Platform) tijdens de missie Curaçao met betrekking tot herijking, herontwikkeling en herschrijving van het Nederlands geschiedenisonderwijs*

Om voldoende tijd te reserveren voor de inhoudelijke discussie, heb ik besloten om de sheetpresentatie voor dit moment achterwege te laten en mij vooralsnog te beperken tot de voor het Landelijk Platform, belangrijkste topics. Voor u allen heb ik een map met verscheidene documenten beschikbaar alsmede de sheets en mijn inleiding.

De onderwerpen die ik achtereenvolgens zal bespreken zijn:

1. Het belang volgens het Landelijk Platform van het project voor de betrokken doellanden;
2. Hoe wij tegen deze expertmeeting aankijken en het belang daarvan voor het Landelijk Platform;
3. De betekenis van het begrip "Context" in dit verband en;
4. Enkele opmerkingen ten aanzien van de verbeeldingsaspecten;
5. Het zwarte perspectief zowel qua inhoud als uitvoering en
6. Enkele suggesties ten behoeve van de inhoudsopgave
7. Voorstel uitvoering/begeleidingsstructuur (sheet)

Voor het Landelijk Platform is deze dag een historisch moment. Ik denk daarom dat wij onszelf mogen feliciteren. Een historisch moment waarop, nazaten van het Nederlands Slavernijverleden, ieder vanuit een eigen rol en positie, bijeen zijn gekomen om een belangrijke bijdrage te leveren aan het verwerkingsproces van het Nederlands Slavernijverleden.

Als voorzitter van het Landelijk Platform Nederlands Slavernijverleden wil ik dan ook waardering uitspreken voor onze partners van de coördinerende ministeries van OCW en BZK, in dit verband de heren Lodder en Fuijkschot, die met medewerking van de directie van TELEAC/NOT, SLO en APS deze missie hebben mogelijk gemaakt.

Het lijkt wel een open deur, maar ik kan het niet nalaten, om nogmaals het belang te benadrukken, van optimale deelname van de nazaten van de tot slaaf gemaakte Afrikanen, in casu de betrokken landen, respectievelijk continenten, op alle niveaus bij de afwikkeling van het Nederlands Slavernijdossier.

Pas wanneer dit Nederlands verleden, pas wanneer deze aangelegenheid ook vanuit de optiek van de nazaten van de tot slaaf gemaakte Afrikanen onder Nederlands bewindvoering wordt bestudeerd, onderzocht en geanalyseerd kan er uiteindelijk sprake zijn van een optimale detraumatiseringsproces en doorbreking van het taboe van deze “pijnlijke” aangelegenheid.

Dat betekent dat de geest van de transatlantische driehoek, waarbinnen het Nederlands Slavernijverleden zich afspeelde, zowel inhoudelijk als organisatorisch in het educatie project gewaarborgd moet zijn, met een focus op het heden en een blik naar de toekomst. Wij doen het vooral ook voor de toekomstige generaties. Ik ben in ieder geval blij met de vertegenwoordiging namens de Nederlandse Antillen, Afrika en Suriname.

Het Landelijk Platform ziet deze Internationale Expertmeeting als een aanzet om te komen tot herijking van de positionering van het Nederlands Slavernijverleden in het geschiedenisonderwijs, met school tv-series als educatief ondersteunend materiaal.

Het herijken, het herschrijven, het ontwikkelen van het geschiedenisonderwijs over het Nederlands Slavernijverleden moet zowel uitgangspunt als einddoel van dit educatieproject zijn. Het gaat ons daarbij niet alleen om het primair onderwijs en de basisvorming voortgezet onderwijs, maar ook om “onderwijs” gericht op volwassenen (volwasseneneducatie en de lerarenopleiding).

Over een belangrijk aspect zijn wij het gelukkig met elkaar eens. En dat is dat de internationalisering van de uiteindelijke resultaten of te wel dat de educatieve settings en producten, zodanig van opzet moeten zijn dat verspreiding en toepassing niet alleen in Nederland maar ook in onder andere Suriname, de Nederlandse Antillen en Aruba kunnen plaatsvinden. Het Landelijk Platform zou

ervoor willen pleiten om verspreiding en toepassing ook mogelijk te maken ten behoeve van het onderwijs in Afrika/Ghana. Mogelijkheden zullen serieus onderzocht dienen te worden.

Naar onze mening zal het Context-rapport dan ook tevens moeten aangeven:

1. Hoe nieuwe percepties op het Nederlands slavernijverleden door elk van de betrokken landen (inclusief Nederland) ontwikkeld kunnen worden, en wel vanuit een eigen referentiekader, samenhangend met de eigen perspectieven;
2. Hoe de producten die daaruit voortvloeien op elkaar kunnen worden afgestemd, zonder dat zij contra-productief werken op de relaties tussen de desbetreffende volkeren en;
3. Hoe de niet-Europese partners (Afrika, Suriname en de Antillen) in het Nederlands slavernijverleden activiteiten m.b.t onderwijs en educatie kunnen ontwikkelen met als doel: reparatie van het geschiedenisbeeld m.b.t. de rol van hun voorouders in het Nederlands slavernijverleden. Met andere woorden ook aandacht voor "helden" en "schurken".

Het is belangrijk dat in dit verband het eurocentrische perspectief plaats maakt voor een meer afrocentrische benadering en dat het zwarte perspectief voldoende tot uiting komt in de verschillende fasen van het project (de idee, de ontwikkel, de voorbereiding, de productie, de presentatie fase etc).

Het project moet voor alle doellanden en betrokken doelgroepen als "eigen" ervaren worden, zonder daarbij de bredere dimensie, de multiculturele samenleving in Nederland uit het oog te verliezen.

Zwarte deskundigen, mannen en vrouwen, zoals wetenschappers, historici/archivarissen, producenten, tekstschrijvers regisseurs, dramaturgen, onderwijskundigen, sociaal wetenschappers, zullen uit eigen gelederen actief betrokken respectievelijk geworven moeten worden ten behoeve van de uitvoering van de verschillende deelprojecten/trajecten.

De huidige producten (informatie in schoolboekjes en reeds bestaande (film)beeldmateriaal kunnen reeds nu gescreend worden en op onvolledigheid, onjuistheid en vervalsing alsmede op bruikbaarheid getoetst worden door deskundige werkgroepen. De werkgroepen kunnen worden samengesteld naar gelang van de prioriteit. Bovendien blijkt uit de informatie in het blauwe programmaboekje ten aanzien van de kerndoelen basisvorming voortgezet onderwijs dat er alle ruimte is om bij de verschillende domeinen aan te haken (Domeinen A/B/C9/F/H25).

Het Landelijk Platform ziet deze missie in de context van:

1. het creëren van ruimte en aandacht binnen de Nederlandse samenleving voor de geschiedenis. De trauma's de historische taboes en de hedendaagse erfenis van het Nederlandse aandeel in de transatlantische slavernij en slavenhandel;
2. de bewustwording van de eigen culturele identiteit van Afrikanen en Afrikanen in de diaspora en Inheemsen;
3. het bevorderen van wederzijds begrip tussen de westerse- en niet westerse culturen en bevolkingsgroepen in Nederland met betrekking tot het Nederlands Slavernijverleden.

In een schrijven aan de ambtelijke coördinatie van BZK heb ik reeds opgemerkt dat Curaçao een goed begin is, maar in relatie tot structurele leerdoelen en de verbeeldingsaspecten een te smalle basis.

Alhoewel ieder doelland haar eigen historische startpunt kent is het wat het Nederlandse slavernijverleden betreft in relatie tot de verbeeldingsaspecten veel voor te zeggen om het Afrikaans continent als startpunt te nemen en vervolgens de aspecten ten aanzien van de route tot Suriname en via Europa/Nederland terug.

Gelet op het aantal van onze Afrikaanse voorouders die in Suriname terecht is gekomen, gelet op de positie van de Inheemse bevolkingsgroep tijdens de

slavernijperiode, uitgaande van de invloeden die de slavernij in Suriname in de hele Nederlandse geschiedenis heeft gehad, gelet ook op de cijfers in economische en in demografische sociaal perspectief: bij het weglaten van Suriname treedt er een missing link op aan het begin van dit project.

Een context rapport waarin de verbeeldingsaspecten aan de orde komen zonder dat Suriname en het Afrikaans continent zijn meegenomen is naar onze mening onvolledig.

Er zal daarom nagegaan dienen te worden in welk stadium deze twee gebieden aan de orde moeten komen ten behoeve van de completering van het hoofdstuk verbeeldingsaspecten in het context rapport.

Op basis van de wellicht niet volledige analyse van het NICL (weergegeven in het blauwe boekje, waarvoor onze hartelijke dank mijnheer Fuijckschot) kunnen wij rustig stellen, dat het aandeel Nederlands Slavernijverleden in de geschiedenisboekjes er erg bekaaid van afkomt. Over de link met Afrika en de impact van de slavernij wordt in de boekjes niet of nauwelijks gerept (Dogbe). Ook over de Curaçaose ontwikkelingen. Voor zover er iets geschreven is blijkt het onvolledig en zeer Amerikaans gericht (Stipriaan). Daar tegenover staat dat nieuw materiaal verwijzend naar goede voorbeelden niet aan de orde komen (Dors).

Bij het herijken, ontwikkelen en herschrijven van het onderwijs zal het wat het Landelijk Platform betreft primair moeten gaan om:

1. het aandeel van het Nederlands Slavernijverleden;
2. de impact van dit verleden en slavenhandel op de Surinaamse,
3. de Antilliaanse/Arubaanse en
4. Afrikaanse samenleving.
5. De impact eventueel op andere locaties van het Amerikaanse continent,
6. de impact op de Nederlandse (hedendaagse) samenleving;
7. het verzet van de slaven tegen de slavernij waarbij ook de rol van vrouwen,
8. de afschaffing van de slavernij en

9. de ontwikkeling van de politiek, sociaal economische en maatschappelijke verhoudingen na de afschaffing van de slavernij.

10. De koloniale en de postkoloniale fase.

De pre-slavernijfase, respectievelijk de situationele omstandigheden in Afrika in het kader van de rekrutering van zwarten en de zwarte holocaust vormen integrale onderdelen van het pakket.

Het gaat wat ons betreft om het aandeel van het **Nederlandse** slavernijverleden in de geschiedenisboekjes en educatief ondersteunend materiaal. Het gaat wat ons betreft om een breder perspectief dan alleen een focus op haalbaarheid voor Teleac/NOT.

Tenslotte

voor het Landelijk Platform enkele belangrijke uitgangspunten/randvoorwaarden ten aanzien van de uitvoeringsstructuur.

1. De coördinerende ministeries van OCW en BZK en het Landelijk Platform dienen beschouwd te worden als de initiatiefnemers van dit project en een duidelijke sturende rol te vervullen;
2. TELEAC/NOT, SLO en APS als hoofdaannemers met uitvoeringsverantwoordelijkheid ten aanzien van het multimediaal pakket respectievelijk aanpak geschiedenisonderwijs;
3. Participatie van de verschillende bij het project betrokken partners/doellanden van begin tot eind van het project op alle van belang zijnde niveaus in een vroeg stadium bij het project betrekken. Voor wat betreft de doellanden valt te denken aan subdivisies;
4. Het project een integraal onderdeel vormt van de dynamische dimensie van het Nationaal Monument Nederlands Slavernijverleden;

5. Faciliteiten en budget mogelijkheden creëren ten behoeve van onkosten externe partners (LPS) en inschakeling externe deskundigen, de betrokken doellanden respectievelijk werkgroepen.

Ik wil het vooralsnog hierbij laten. Ik wens ons een vruchtbare discussie met een uitmuntend resultaat.

Ik dank u voor uw aandacht